

16.02.2026

Lupa- ja valvontavirasto
PL 20
13035 LVV

Helsingin kaupunginmuseon lausunto koskien YVA-menettelyn soveltamistarvetta Katajanokan laiturien uudistamishankkeessa

HEL 2026-000996 T 11 01 05

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Helsingin kaupunginmuseolta lausuntoa koskien tarvetta soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaista arviointimenettelyä Katajanokan laituriin uudistamishankkeen yhteydessä. Museo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristöjen, maiseman sekä arkeologian vaalimisen näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Helsingin kaupunginhallitus on päättänyt (25.1.2021) Tallinnan ja Helsingin välisen matkustajaliikenteen keskittämistä Länsisatamaan, minkä seurauksena matkustaja-autolauttaliikenteen satamatoiminnot loppuvat Eteläsatamasta kokonaan ja jatkossa kaikki ruotsinlaivat kulkevat Katajanokan kautta. Eteläsatamaan jää kuitenkin varaus pika-alus- ja risteilyliikenteelle.

Lausuntopyynnön liitteenä olevan selvityksen (Helsingin Satama, 19.12.2025) mukaan teknisen käyttöikänsä päähän tulleet laiturit tulevat uusiksi, jotta Katajanokalle voidaan sijoittaa Ruotsin liikenne. Nykyisiä laitureita ei ole mitoitettu esimerkiksi Silja Serenade ja Symphony koosten alusten kiinnittämiseen. Jotta korjaustyö olisi mahdollinen sataman täyden operoinnin aikana, rakennetaan uusi linjaliikenteen laivapaikka perärampin kanssa entisen risteilylaiturin kohdalle. Kunkin laituriin rakennustöiden aikana laivapaikka on pois käytöstä. Muutokset toteutetaan siten, että sataman toiminta säilyy mahdollisimman häiriöttömänä ja vastaa nykyisen kaltaista toimintaa.

Selvityksen mukaan laiturit korjataan rakentamalla uudet kuormaa kantavat rakenteet olevien laitureiden eteen ja yli. Toimenpiteiden valmistuttua kaikki kuormat siirtyvät jatkossa uusille rakenteille. Vanhoja rakenteita jätetään olevien rakenteiden alle ja taakse siinä laajuudessa kuin se on mahdollista. Olevia laitureita käytetään rakentamisen aikaisina tukirakenteina. Laituriin rakenteiden suunnittelua ohjaa laivojen

16.02.2026

pituus ja leveys ja uudet laituripaikat suunnitellaan niin, että niiden käyttö on turvallista ja tarkoituksenmukaista laivojen dimensiot huomioiden. Alueen länsiosassa oleva laituripaikka (EK6) rajautuu tulevaisuudessa Helsingin kaupungin hallinnoimaan alueeseen ja laiturin linja yhteensovitetaan Helsingin kaupungin suunnitelmien kanssa. Laiturilinja siirtyy mahdollisimman vähän nykyisestä sijainnistaan.

Katajanokan satama oli pitkään yksi Helsingin ja koko Suomen tärkeimmistä tavaraliikenteen keskuksista. 1960-luvun puolivälissä Katajanokasta tuli Viking Linen keskeinen satama Helsingissä, ja autolauttojen yleistymisen edellytti uusia ramppijärjestelmiä sekä ajoneuvojen kenttätiloja. 1970-luvun lopulla sataman rooli alkoi muuttua, ja vuonna 1977 entinen tullimakasiini muutettiin matkustajaterminaaliksi ”K8”. Samalla rakennettiin ensimmäinen matkustajasilta laivoihin kulkua varten. Laitureihin on sataman historian aikana tehty useita muutoksia eri alusten tarpeisiin. Myös matkustajasilltoja ja terminaalin rakenteita on laajennettu ja uudistettu useaan otteeseen laivayhtiöiden tarpeiden mukaan. Nykyisin Katajanokan terminaali on tärkeä osa Helsingin matkustajaliikennettä, erityisesti Viking Linen Helsinki–Tallinna ja Helsinki–Tukholma-reittien lähtöpaikkana.

Helsingin yleiskaavassa (2016) alue on merkitty kantakaupunki (C2) ja satama-alueeksi. Yleiskaavan mukaan aluetta kehitetään satama-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueena. Alueelle saa rakentaa sataman toiminnan kannalta tarpeellisia tiloja ja laitteita sekä yhdyskuntateknisen huollon tiloja. Suunnittelualueella on voimassa eri-ikäisiä asemakaavoja. Alueella on myös vireillä Eteläsataman itäosan ja Katajanokanrannan asemakaava ja asemakaavamuutos.

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon kanta

Arkeologia

Katajanokan laitureiden uudistushankkeen suunnittelualueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitettuja tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta ei ole tarvetta ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Rakennettu ympäristö

Helsingin Eteläsatama on arvokas kulttuuriympäristö pääkaupungin keskeisenä ja symbolisesti arvokkaana paikkana. Mereltä Helsinkiä kohti avautuva näkymä on määritelty kansallismaisemaksi. Tässä maisemassa Katajanokka muodostaa sen itäsivun. Suunnittelualue on myös osa Suomenlinnan Unescon maailmanperintökohteen puskuri- vyöhykettä. Lisäksi suunnittelualueella on ja sitä sivuaa valtakunnalli-

16.02.2026

sesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY 2009) kohteita: Kauppatorin alue ja Katajanokan vanha alue. Kaava-alueen läheisyyteen sijoittuu myös merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja rakennus-taiteellisesti arvokkaita rakennuksia.

Kaupunginmuseo katsoo, että Katajanokan sataman alueelle toteutettavat muutostyöt ovat vaativia suunnittelu ympäristön sijainnin vuoksi ja pääkaupungin merellisen julkisivun ja kansallismaiseman tärkeisiin näkyymiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Erityisen arvokkaita osana Eteläsataman kokonaisuutta ovat näkymät Suomenlinnan meriväylältä, Suomenlinnasta, Kauppatorin suunnalta, Tähtitorninvuorelta ja Makaasiinirannasta kohti Katajanokan rantajulkisivua. Alueen kehittämisen yhteydessä tulee varmistua, että Helsingin tunnistettava silhuetti mereltä lähestyttäessä säilyy. Eteläsataman itäosan suunnitteluperiaatteissa (2023) todetaan, että paikan merkitys ja identiteetti osana valtakunnallisesti merkittävää kansallismaisemaa ja arvokasta kulttuuriympäristöä otetaan huomioon suunnittelussa. Kaupunginmuseon näkökulmasta tämän tulee olla suunnittelun lähtökohtana.

Selvityksessä todetaan, että suunnittelualueen maisema on ympäristövaikutusten kannalta herkkä, ja se käsitellään tulevaisuudessa kaavamuu-toksissa. Helsingin kaupunki on edellyttänyt, että Katajanokan kaduilta säilyy vapaa näkymä merelle. Laivat voivat satamassa ollessaan peittää suoran merinäköyksen ja kaupunki pitää laivoja merellisenä elementtinä maisemassa, eikä katso niitä maisemahaitoiksi. Selvityksen mukaan vaikutukset liikenteeseen ja maisemaan arvioidaan Katajanokan satamaa koskevassa asemakaavassa. Kaavoituksessa arvioidaan kokonaisuutena kaavaratkaisun merkittävät ympäristövaikutukset eri teemojen näkökulmasta.

Katajanokan alueelta on tehty kattavia selvityksiä rakennetun ympäristön ja maiseman osalta, kuten Helsingin kantakaupungin rakennuskulttuuri – Katajanokan kaupunginosan inventointi (Helsingin kaupunginmuseon tutkimuksia ja raportteja 2/1998), Eteläsataman lahden maisemallinen tilavaraus- ja periaatesuunnitelma (LOCI maisema-arkkitehdit Oy, JKMM Oy, 2020) sekä Eteläsataman itäosa ja Katajanokanranta, ympäristöhistoriaselvitys (LOCI maisema-arkkitehdit Oy, Okulus, 2023). Alueelle on lisäksi tehty Eteläsataman suunnitteluperiaatteet (2008) ohjaamaan alueen suunnittelua.

Museo katsoo, että Katajanokan laiturien uudistamishankkeen vaikutuksia maisemaan, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja arkeologiseen kulttuuriperintöön on mahdollista arvioida hankesuunnittelun yhteydessä, mikäli suunnitelmien pohjalta toteutetaan laadukkaita havainnekuvia. Hanke ei näin ollen museon näkökulmasta edellytä YVA-lain mu-

16.02.2026

kaisen arviointimenettelyn soveltamista kulttuuriympäristöjen, maiseman sekä arkeologian vaalimisen näkökulmasta.

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija, puhelin: 09 310 36473
katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

5 (5)

16.02.2026

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.